

Posudek bakalářské práce

Profant, Vladimír, *Firemní prostředí skrze prizma Goffmanových regionů. Případ otevřených dveří. Terénní výzkum*. Praha: FHS UK, 2007, 50 stran vč. příloh.

V úvodu své bakalářské práce naznačuje V. Profant první obtíž, s níž se musí antropolog vypořádávat, pokud si zvolí za místo, v němž chce realizovat svůj terénní výzkum, firemní prostředí. To bylo „vědecky“ v našich podmínkách zkoumáno prakticky pouze počátkem sedmdesátých let ekonomem L. Mlčochem.

Autor bakalářského eseje se z řady důvodů rozhodl realizovat svůj krátký výzkum ve firmě, jíž důvěrně zná, neboť je mnoho let jejím zaměstnancem. Tady se nutně vyjevila další obtíž, spojená s tím, jak výzkum provést, aniž by student v budoucnu ohrozil vlastní pozici na pracovišti. V kapitole *Metodologická část* (s. 4-9) vše podrobně popisuje. Nakonec po poměrně dlouhé době se rozhodl o výzkumu informovat pouze svého nejbližšího nadřízeného, jenž mu bez problému svůj souhlas udělil. V. Profant však i přes tuto vstřícnost přísně dodržuje etické základy takového výzkumu, neuvádí žádná jména ani v pozměněné podobě a jen naznačuje charakter firmy (v souladu se Spradleyem ji lze charakterizovat jako prostředí s omezeným vstupem), aniž by jakkoli více podhalil její identitu. Tato možná až trochu naddimenzovaná snaha o anonymitu pak odráží vlastní metodologický postup autora, který se stává úplným participantem bez toho, aniž by jeho kolegové jakkoli tušili, že je jejich počínání sledováno a zapisováno do pro tyto účely dočasně vedeného výzkumného deníku. Tento etický problém si samozřejmě autor uvědomuje a dokonce, byť spíše nepřímo, se staví do role, která má blízko pozici vyzvědače (s. 9). Autor tak po dobu výzkumu vstupoval do situací s dvojitým účelem či ve dvou rolích: jednak se musel účastnit na každodenních pracovních aktivitách a na druhé straně musel alespoň krátkodobě (nepočítáme-li introspekci, šlo v podstatě o několikadenní výzkum v červnu a v červenci) v rámci svého výzkumu pozorovat chování těchto svých spoluzaměstnanců a snažit se tak naplnit jeden z cílů, který si vytýčil: pokusit se zjistit, proč se jedni „otevírají“ a druzí „zavírají“ a určit příčiny preference té či oné varianty, které jsou (dle autorovy hypotézy) dány „objektivními, na první pohled skrytými faktory“ (s. 4). V teoretické rovině problematiku uchopuje skrze prizma Goffmanových regionů a částečně též prostřednictvím aplikace staršího Sahlinsova konceptu *bigmana* a *náčelníka* na vztah mezi řídicím pracovníkem a jeho podřízenými. Určitým rozbořením několika proměnných (klimatické podmínky, návštěvy, souvislost uspořádání kanceláře s chováním zaměstnanců atd.) došel k závěru, že příčiny chování jsou spíše v rovině interpersonální, než že by byly ovlivňovány nějakými vnějšími faktory. Tady se vyjevuje zřejmě jedna z největších potíží celé práce. Ačkoli si autor zjevně uvědomuje řadu nedostatků

při interpretaci dat (je otázkou, do jaké míry se jim mohl za této situace vyhnout), takto paušalizovaný závěr vyznívá poněkud nepřesvědčivě, třebaže řada dílčích jevů jakoby zapadá do „sociální sítě“, jíž V. Profant zkoumal. Na druhé straně je však třeba říci, že výzkum interpersonálních vztahů, resp. v tomto případě příčiny chování mezi rovnocennými spolupracovníky navzájem a mezi nimi a jejich nadřízenými by si vyžádal mnohem delší časový horizont. Dále je pravděpodobné, že všichni by o výzkumu měli vědět a v neposlední řadě by si takto pojatý výzkum vyžádal speciální přístupy, jimiž dnes operují např. kognitivní antropologové ve spolupráci s evolučními psychology apod. Toto však bylo pochopitelně nad momentální studentovy možnosti.

Závěry, k nimž V. Profant dospěl, tak lze z výše uvedených důvodů považovat sice za preliminární a interpretačně ne zcela dotažené, nicméně zároveň je třeba ocenit velké úsilí, s jakou se snažil ve ztížených podmínkách svůj „terénní výzkum“ realizovat. Proto jeho bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji **30 b.**

V Praze, 19. 10. 2007.

Marek Halbich